

Bożena Matyjas

Aktywność zawodowa kobiet na rynku pracy w świetle analiz i badań

Labor et Educatio 4, 191-200

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BADANIA

Bożena Matyjas

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

**Aktywność zawodowa kobiet na rynku pracy
w świetle analiz i badań**

**Professional Activity of Women in the Labour Market
in Research and Analyses**

Wstęp

Kobiety pełnią w swoim życiu wiele ról, w tym przede wszystkim rodzinne, macierzyńskie lecz także i zawodowe. W ciągu ostatnich dwóch, trzech dekad role kobiece uległy poszerzeniu i przeobrażeniu – kobiety częściej wykonują role przypisane stereotypowo mężczyznom, czyli utrzymanie finansowe rodziny, skupienie na karierze zawodowej, są niezależne i ambitne. Współczesna kobieta chce podejmować role nie tylko matki i gospodyni domowej, ale także realizować się zawodowo. Dlatego też aktywność zawodowa kobiet z biegiem lat nabiera coraz większego rozmachu. Kobiety prężnie rozwijają się, kształtują i podejmują wyzwania.

Przełomowym momentem dla kobiet w Polsce była transformacja ustrojowa, zapoczątkowana w 1989 roku. Prywatyzacja i inne przekształcenia wyklarowały obraz współczesnego zatrudnienia wśród kobiet.

Kobiety chętnie podejmują pracę, chcą się rozwijać, być równo traktowane z mężczyznami i dostawać równe wynagrodzenia za pracę na określonych

stanowiskach. Współczesna kobieta wyznacza sobie zawodowe cele i uparcie do nich dąży. Swoje działanie najchętniej motywuje chęcią samorealizacji czy spełnienia. Jak dowodzi Małgorzata Kłosińska (2010, s. 243) „potrzeba aktywności zawodowej wśród kobiet może mieć wiele uwarunkowań, często wynika z faktu, że rola jedynie matki i żony przestała wystarczająco zaspokajać oczekiwania kobiet wobec życia, nie pozwalając im w pełni na realizację siebie w społecznym i ambicjonalnym aspekcie. Kobiety pragnęły niezależności i samodzielności, w tym celu potrzebny był im osobisty dochód finansowy”.

Jak się okazuje, podejmowanie pracy zawodowej przez kobiety, obraca się nie tylko wokół pieniędzy i podnoszenia statusu majątkowego, ale ociera się o inne ważne dla kobiet aspekty, które determinują ich działania. Znajdują się wśród nich: niezależność finansowa, kontakty z ludźmi, szacunek otoczenia, zadowolenie z siebie. Polki twierdzą, że podejmowałyby pracę nawet dla samorealizacji, zaspokojenia wyższych potrzeb, chęci zaistnienia w świecie pracy, kultury lub polityki (Sulik, 2010, s. 31).

Kobiety zmotywowane do samorealizacji chętnie poświęcają się na rzecz pracy. Jak pokazują wyniki badań CBOS, kobiety aktywne zawodowo są bardziej szanowane w społeczeństwie (49% ogółu badanych) niż kobiety zajmujące się domem. Mężczyźni z kolei (42%) dostrzegają znaczące korzyści wynikające z podejmowania przez kobiety pracy, co wskazuje na zmianę ich stosunku do tegoż zjawiska (Smyła, 2012–2013, s.19).

Kobiety polskie napotykać jednak na wiele barier związanych z dostępem do rynku pracy. Joanna Smyła (2012–2013, s. 20–21) wymieniła następujące:

- wewnętrzne bariery i ograniczenia przejawiające się w wewnętrznych przeżyciach, rozterkach, wahaniach, obawach, w niskim poczuciu własnej wartości, braku wiedzy w swoje umiejętności i możliwości, itp.,
- przypisywanie kobietom tradycyjnych ról i nieuwzględnianie ich obciążeń na etapie planowania funkcjonowania organizacji i instytucji,
- konflikt rodzina – praca, który ma związek z koniecznością łączenia przez kobiety obowiązków rodzinnych i zawodowych,
- bariery zewnętrzne związane z nastawieniem dyskryminującym,
- odmienna socjalizacja dziewcząt i chłopców generująca różne oczekiwania dotyczące pracy zawodowej, życia rodzinnego,
- dyskryminacja w zatrudnieniu (preferowanie w zatrudnieniu mężczyzn),
- segregacja zawodowa,

- syndrom „tokena” polegający na wzmożonej obserwacji kobiet w miejscu pracy, głównie w branżach, gdzie są mniej licznie reprezentowane, wytykaniu ich niepowodzeń oraz wywieraniu na nie presji do wykazywania swoich kompetencji i wkładania większego wysiłku w wypełnianie obowiązków,
- wykluczenie z sieci kontaktów nieformalnych nawiązywanych w miejscu pracy,
- stereotyp człowieka sukcesu, za którego powszechnie uznaje się mężczyznę lub osobę posiadającą cechy powszechnie uważane za męskie.

Wyraźnie dostrzegane są także różnice w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn na wybranych stanowiskach. Różnice mogą sięgać nawet kilku tysięcy złotych. Wiąże się to bezpośrednio z przekonaniem, że mężczyzna sprawniej pokieruje zespołem, jest pracownikiem wydajniejszym, stabilnym, bardziej opanowanym niż kobieta. Ponadto kobiety wolniej awansują, a ich kariera bywa wstrzymywana z obawy przed niedyspozycją z racji prawdopodobieństwa rozrostu rodziny. Dodatkowo też kobiety borykają się w miejscu pracy z takimi problemami jak: mobbing czy molestowanie seksualne.

Aktywność zawodowa kobiet w badaniach opinii mężczyzn

Badania dotyczące wizerunku kobiety, w tym jej roli zawodowej, zostały przeprowadzone wśród młodych mężczyzn¹, studentów pedagogiki na przełomie 2014 i 2015 roku. Ich celem była próba odpowiedzi na pytania: jak postrzegana jest współczesna kobieta przez badanych mężczyzn?, jak zmienił się, w opinii badanych, wizerunek kobiety na przestrzeni lat?, czy kariera zawodowa koliduje, zdaniem badanych, z życiem rodzinnym kobiet?.

Z otrzymanych danych wynika, że większość mężczyzn opowiedziało się za tym, że na przestrzeni lat nastąpiła zmiana w wizerunku kobiety. „Zdecydowanie tak” opowiedziało się 61% badanych mężczyzn, z tą opinią 22% mężczyzn po prostu się zgodziło (oznacza to, że 83% respondentów stwierdziło zmiany w wizerunku kobiet). 14% mężczyzn odpowiedziało, że „raczej nie”, a 3% badanych wskazało na odpowiedź „zdecydowanie nie”. Młodzi mężczyźni uznają zatem, że kobieta tradycyjna i kobieta współczesna różnią się od siebie w sposób znaczący. Kobieta tradycyjna, według respondentów, to taka, którą charakteryzują następujące cechy: opiekuńczość, pracowitość, naturalność, ale

---

¹ Łącznie przebadano 100 mężczyzn – studentów jednej z kieleckich uczelni w wieku 23–24 lata (61% pochodziło ze środowiska wiejskiego 39% z miasta). Wykorzystano metody sondażu diagnostycznego z ankietowaniem. Zdecydowana większość rodziców badanych mężczyzn pracuje zawodowo: 66% matek i 71% ojców.

padały również inne określenia: „gruba”, „w fartuszk”, „niemodna”, „z chustką na głowie”. Obraz kobiety współczesnej, w opiniach badanych studentów, przedstawia się następująco: atrakcyjna (chodzi o wygląd zewnętrzny), zaradna, dobrze się odżywiająca (dba o zdrowie, odchudza się), ale także osoba mniej ciepła, zapracowana (biznesmenka), odsuwająca rodzinę na dalszy plan. Kobieta współczesna w opinii mężczyzn chce być „fit”, piękna i modna, przesadnie dążąca do atrakcyjności, wielu badanych określiło ją jako „pustą”.

Z wypowiedzi respondentów wynika, że mimo niezbyt atrakcyjnych charakterystyk kobiety tradycyjnej odrzucają taki wizerunek kobiety. Traktują ją jako matkę, która zajmuje się domem i jest wprost stworzona do wychowywania dzieci. Ponadto, mimo mało atrakcyjnego wyglądu docenia się w niej opiekuńczość, miłość i pracowitość. Badani wskazują, że kobieta współczesna rzadko zajmuje się wychowaniem potomstwa i gospodarstwem domowym (2% odpowiedzi). 28% ankietowanych mężczyzn twierdzi, że kobieta współczesna chce przebywać w związku ze swoim partnerem, jednak nie planuje ona podjęcia roli matki. Jej głównym celem jest rozwój zawodowy, w którym może się realizować, ale w innej dziedzinie niż macierzyństwo. 32% badanych odpowiedziało, że dzisiejsza kobieta nie przebywa w stałym związku, a w centrum jej zainteresowania stoi kariera, praca, zarabianie pieniędzy. Co ciekawe, największa część respondentów odpowiedziała, że kobieta współczesna stara się dzielić pracę zawodową z obowiązkami domowymi. Takiej odpowiedzi udzieliło 38% badanych mężczyzn. Z powyższego wynika, że w opinii mężczyzn, wizerunek współczesnej kobiety w związku z podejmowaniem przez nią ról nie jest jasno sprecyzowany.

Na przestrzeni lat zmianie uległa również rola zawodowa kobiet. Trudno ustalić jednoznaczne stanowisko społeczeństwa na ten temat. Przemieszały się bowiem poglądy społeczne na temat pracy kobiet. Ujmowana jest ona dwojako: jako praca zarobkowa (aktywność zawodowa) albo praca na rzecz domu i rodziny. Współcześnie można jednak mówić o przenikaniu się tych światów, gdyż kobiety coraz częściej łączą obowiązki rodzinne z pracą zawodową. A jakie były opinie badanych mężczyzn na ten temat? Ankietowanym zadano pytanie dotyczące celów życiowych kobiet, odpowiedzi były następujące:

- założenie rodziny (20% odpowiedzi)
- powodzenie w pracy (18%)
- powodzenie w życiu osobistym (17%)
- kariera (13%)

- bogactwo (10%)
- znalezienie partnera (9%)
- piękny wygląd (9%)
- zdobywanie wykształcenia (4%).

Z powyższych danych wynika, że zdania mężczyzn są podzielone, trudno im było ustalić konkretny cel życiowy kobiet. Wydawać by się mogło, że kariera, rozwój zawodowy i zdobywanie wykształcenia powinny iść ze sobą w parze, jednakże w percepcji mężczyzn widać wahania co do jednoznaczności tych odpowiedzi. Badani uważają, że pomimo uwarunkowań biologicznych, kobieta pragnie jeszcze realizować się, zarabiać pieniądze i być niezależną.

Warto w tym momencie zwrócić uwagę na godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym. Jest to kolejny dosyć trudny temat, gdyż w zależności od wykonywanej pracy, podział ten może być mniej lub bardziej zachwiany. Poproszono zatem mężczyzn aby wskazali odpowiedź na pytanie dotyczące godzenia obowiązków zawodowych i rodzinnych.

Z otrzymanych danych jednoznacznie wynika, że praca zawodowa zawsze wpływa na niekorzyść rodziny (w mniejszym bądź większym stopniu). Żaden z respondentów nie wskazał, że kobieta podejmując pracę zawodową nie zaniedbuje obowiązków domowych i rodziny. Zdecydowana grupa badanych (43%) zgadza się z przekonaniem, że kobieta często staje przed wyborem pomiędzy pracą a rodziną. W związku z tym, zdarza się, że z pewnych rzeczy musi zrezygnować, ignorując bądź zaniedbując jedną z ról, którą odgrywa w rodzinie lub pracy. Z kolei 30% badanych mężczyzn odpowiedziało, że kobieta stając przed wyborem, często musi zrezygnować z rodziny na rzecz pracy. Oczywiście w tych rozważaniach nie poruszano już kwestii konsekwencji tychże zachowań. Odwoływano się jedynie do faktu zaistnienia takich sytuacji i możliwości pojawienia się takich dylematów w życiu kobiet, w percepcji badanych mężczyzn. 27% badanych odpowiedziało, że kobieta, realizując się zawodowo, zawsze zaniedbuje rodzinę i obowiązki domowe. W tej deklaracji można zatem odnieść się do wartości jaką stanowi rodzina. Mężczyźni wskazujący na taką odpowiedź, wierzą, że czas poświęcony na pracę, odbija się negatywnie na rodzinie, życiu rodzinnym, a także wychowaniu dzieci.

Każdy człowiek, posiada pewne predyspozycje, do pełnienia różnorodnych funkcji, czy zadań. W tym kontekście kobieta podejmująca pracę zawodową lub starając się o taką, również powinna posiadać określone cechy. Mężczyźni zostali poproszeni o wypisanie takich cech, które ułatwiają kobiecie wypełnia-

nie roli zawodowej. Tylko nieliczni z przebadanych wykorzystali cztery pola na wypisanie tychże cech. Jednakże wśród udzielanych odpowiedzi najczęściej znajdowały się: siła, upór, wytrwałość, odporność, zdecydowanie. Przynajmniej jedna z tych cech, znajdowała się w 80% udzielanych odpowiedzi. Oprócz tych najczęstszych pojawiały się także: zazdrość, złośliwość, obojętność, szybkość podejmowanych działań, spryt, myślenie racjonalne, kreatywność, umiejętność dysponowania czasem.

Z zaprezentowanych odpowiedzi wynika, że kobieta to osoba niezwykle zdeterminowana i silna, skierowana na osiągnięcie zamierzonych celów. Te cechy przyporządkować można także dyrektorom dużych przedsiębiorstw. Muszą to być osoby silne, wytrwale i gotowe na wszystko, nie dające ponieść się emocjom.

W kolejnym punkcie zapytano mężczyzn, kto lepiej pełniłby funkcje dyrektora ogromnego przedsiębiorstwa. 74% odpowiedzi wskazywało na mężczyznę jako dyrektora firmy; 13% wskazało, że to kobieta, która nie przebywa obecnie w związku partnerskim ani małżeńskim, mogłaby dobrze wypełniać taką funkcję. Z kolei kobieta będąca matką otrzymała 9% odpowiedzi. 4% badanych nie określiło swojej opinii, uznając, że „trudno powiedzieć”.

Z powyższych rozważań wynika, że pomimo silnej osobowości współczesnej kobiety, w percepcji mężczyzn, to właśnie osoba płci męskiej lepiej poradziłaby sobie z pełnieniem odpowiedzialnej, poważnej i niezwykle stresującej funkcji bycia dyrektorem przedsiębiorstwa.

W kontekście poprzednich pytań, warto skupić się na samej istocie zdobywania pracy. Znow, udzielając odpowiedzi na to pytanie, ankietowani musieli zmierzyć się z wieloma czynnikami, które współdecydują o doborze zatrudnienia i formie wykorzystanej pracy przez kobiety. Postawiono zatem pytanie: „komu łatwiej znaleźć pracę?”, oraz „komu łatwiej znaleźć pracę po 45. roku życia?”. Odpowiedzi przedstawiają się następująco:

- 74% odpowiedzi wskazywało, że to kobietom łatwiej jest znaleźć pracę;
- 13% twierdziło, że mężczyznom;
- 13% nie potrafiło zająć w tej sprawie stanowiska.

Proporcje się zmieniły w przypadku drugiego pytania. 53% odpowiedzi wskazywało, że po 45. roku życia to mężczyznom jest łatwiej znaleźć pracę niż kobietom. 38% wskazało, że to kobietom łatwiej jest znaleźć pracę po ukończeniu 45 lat, w 9% odpowiedzi brak było jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie „(trudno powiedzieć)”. Warto zastanowić się nad uzasadnieniem ta-

kich wyborów odpowiedzi mężczyzn. Być może przed 45. rokiem życia mężczyzna z łatwością znajdzie pracę fizyczną, nie tylko w kraju, ale i za granicą. Kobieta w tym czasie może podejmować jedynie prace lżejsze, lub takie które wymagają doświadczenia. 45. rok życia w percepcji mężczyzn okazuje się być przełomem. Być może wiąże się to z ograniczoną sprawnością po tym okresie, jednak kobieta po 45. roku życia, podejmować może lekką pracę fizyczną, jako sprzątaczką, itp., bądź pełnić funkcje na doświadczonym stanowisku sprzed lat. Pracodawca nie obawia się już ciąży u kobiety w tym wieku, co również wpływa korzystnie na jej proces zatrudnienia.

Wiele osób twierdzi, że praca w domu kobiety, która poświęciła swoje życie na rzecz wychowywania dzieci i prowadzenia domu, stanowić powinna jej źródło problemu. To przekonanie bierze się z faktu, że kobieta, decydując się na potomstwo, rezygnuje z pracy na rzecz rodziny, poprzez sam fakt bycia kobietą, a także poprzez swoje biologiczne uwarunkowania i potrzeby. Problem ten poruszono także w ankiecie, w której odpowiedzi udzielali mężczyźni. 68% badanych twierdzi, że kobieta mogłaby pobierać stałą pensję za opiekę, wychowanie dzieci i prowadzenie gospodarstwa domowego. 30% nie zgodziło się z tym, aby nagradzać finansowo kobiety zajmujące się domem. Być może wiąże się to z przekonaniem o biologicznych uwarunkowaniach kobiety do dawania życia, i społecznym konwenansie, który nadal utrzymuje, że prowadzenie gospodarstwa domowego wciąż w dużej mierze należy do obowiązku kobiety. 2% mężczyzn odpowiedziało, że nie ma zdania na ten temat.

Warto podkreślić, że gdyby faktycznie zastosować wynagrodzenie miesięczne dla kobiet zajmujących się domem, państwo pozbyłoby się częściowo problemu bezrobocia, niskiego przyrostu naturalnego, a także kwestii zatrudnienia kobiet po ciąży. Takie przedsięwzięcie stanowić by mogło namacalną zachętę do zwiększania liczebności rodzin, a także do zakładania rodzin. Należałoby przed tym zbadać dokładnie sytuację finansową takich rodzin, a także opracować plan budżetowy zapomogi finansowej dla kobiet. Niemniej bardzo istotny w wyniku badań jest fakt, iż współcześni mężczyźni doceniają trud opieki macierzyńskiej i wyrzeczenie zawodowe jakie niesie ona za sobą. Otrzymane wyniki wskazują na dużą przemianę, jaka nastąpiła wśród mężczyzn na przestrzeni wieków, którzy dziś macierzyństwo i prowadzenie domu uznają jako posługę i ciężką pracę, którą warto docenić.

Podsumowanie

W holistycznym ujęciu roli kobiet na przestrzeni lat można dopatrzeć się wielu etapów, przez które należało przejść, by dotrzeć do obrazu kobiety jaki widzimy dzisiaj. Od czasu kiedy kobieta podtrzymywała ognisko domowe w znaczeniu dosłownym, przez okres jej uczestnictwa w życiu publicznym jedynie w kontekście towarzyszenia mężczyznom, po nieśmiałą chęć edukacji, zaistnienie w świecie polityki, decydowania o sobie, po dzisiejszą kobietę niezależną, zdecydowaną i o silnym wizerunku. Niezmiennym pozostaje jednak kontekst roli matki, jaki od zarania dziejów znany jest we wszystkich kulturach świata. Matka od najdawniejszych czasów była ważnym elementem wychowawczym i opiekuńczym. To właśnie macierzyństwo na przestrzeni lat nie uległo przewartościowaniu, bowiem zawsze stanowiło naczelną wartość i domenę kobiecości. To w macierzyństwie kobieta stanowiła towarzyszkę pierwszych kroków, wytrwałą nauczycielkę, przyjaciółkę, a także sumienie i „studnię” miłości.

Od czasów, kiedy kobiety zapragnęły podejmować aktywność w obszarach dotychczas zarezerwowanych dla mężczyzn, zmieniła się ich pozycja w społeczeństwie. Przełomowym wydarzeniem w tej kwestii był postęp techniczny, gospodarczy, a także społeczny. Rosnąca świadomość pobudzała także do wzrostu chęć niezależności kobiet i rodziła apetyt na sięganie po inne środki, dzięki którym kobieta mogłaby się realizować. W końcu kobiety zaczęły domagać się równego traktowania, co dziś nasiliło się w sposób tak znaczny, że ruchy feministyczne i dążenie do równouprawnienia stanowi obszar kontrowersyjny, a nawet jest obiektem żartów i docinek ze strony mężczyzn. Kobieta współczesna to głównie kobieta realizująca się zawodowo, która pragnie odnosić sukcesy. Chce nie tylko, by doceniano jej intelekt i możliwości, ale także by doceniano ją jako istotę piękną, idealną, zadbaną i atrakcyjną. Kobieta w dzisiejszym świecie to silna osobowość, której naczelną domeną jest praca, oraz kariera zawodowa.

Na łamach codziennego życia i tak spotykamy się stale z obrazem kobiety współczesnej, która mimo natłoku obowiązków zawodowych, zajmuje się prowadzeniem domu i wychowaniem potomstwa. Wiąże się to nierozdzielnie z faktem, iż dzisiejsza jakość wychowywania dzieci jest dużo niższa, bowiem poświęca się im o wiele mniej czasu, odsyła od pierwszych miesięcy do instytucji opieki częściowej, powierza się wychowanie i opiekę komuś innemu. Jest to dość niepokojący fakt, bowiem w praktyce zapracowani rodzice kształtują przyszły obraz społeczeństwa, w którym członkami są osoby nieporadne, nie-

przystosowane, często silnie zniewieściałe i z problemami natury psychicznej (Ślęczka, 1999, s. 28). Praca zarobkowa kobiet, często poza granicami kraju, także pozostawia pewną pustkę w świadomości dziecka, które będąc eurosierotą, zostaje pozbawione właściwej opieki rodzicielskiej. Warto czynić starania, między innymi, poprzez uświadamianie społeczeństwa, aby przywrócona została macierzyństwu dawna renoma i uznanie (Markocki, 2008, s. 12).

W niniejszym artykule starałam się przedstawić wizerunek kobiety na przestrzeni lat w odniesieniu do jej roli zawodowej. Z otrzymanych odpowiedzi wynika, że dla badanych mężczyzn kobieta jest postacią o wielkiej wartości. Stanowi źródło miłości i ciepła, najlepiej radzi sobie z wypełnianiem obowiązków domowych i rodzicielskich, a także jest jednostką, która osiąga sukcesy w życiu zawodowym. Mężczyźni zwrócili jednak uwagę na to, że kobieta nie jest już tak ciepła i pełna miłości, a jej praca może stanowić zagrożenie dla rodziny, którą coraz częściej odsuwa się na drugi plan. Z kolei w pytaniu dotyczącym celów do jakich dążyła współczesna kobieta, opowiadali się, że równie ważne jest założenie rodziny, co powodzenie w życiu osobistym oraz w życiu zawodowym. Badani mężczyźni wskazywali, że to kobieta lepiej radzi sobie z wypełnieniem obowiązków domowych, jest zaradna i zorganizowana.

Należy podkreślić, że w opiniach badanych mężczyzn, zarówno praca zawodowa, jak i kariera, zawsze negatywnie wpływają na życie rodzinne. Zdecydowana większość badanych studentów odpowiedziała, że rodzina cierpi z powodu zawodowych obowiązków kobiet, którym kobieta zobowiązana jest poświęcać wystarczającą ilość czasu. Obowiązki rodzinne schodzą przy tym na dalszy plan. Mężczyźni podkreślali, że kobieta zmuszona jest często do wyboru pomiędzy rodziną a pracą, przy częstym zaniedbywaniu rodziny na rzecz obowiązków zawodowych.

Na koniec warto podkreślić, iż istnieje niewiele badań pedagogicznych dotyczących współczesnej kobiety, jej roli rodzinnej i zawodowej. Należałoby zatem dogłębnie zbadać wszelkie skutki działalności kobiet, głównie w oparciu o kontekst rodzinny i wychowawczy. Powołać się na ich zawodową rolę oraz jej skutki dla rodziny i społeczeństwa. Rzetelna diagnoza tego problemu pozwoliłaby sformułować wnioski: pedagogiczne, socjologiczne, polityczne (polityka rodzinna), ekonomiczne i inne. Warto zwrócić, w mojej opinii, także uwagę na rolę państwa w pomocy kobietom w pełnieniu przez nie roli rodzinnej i zawodowej, co wydaje się być warunkiem podstawowym wsparcia kobiet w tym zakresie (Matyjas, 2008, s. 335 i nast.).

Streszczenie: Artykuł ma charakter badawczy/empiryczny. Jego celem było poznanie opinii mężczyzn (studentów) na temat aktywności zawodowej kobiet na rynku pracy, ich roli zawodowej, którą wypełniają z jednoczesnym powiązaniem jej z rolą rodzinną. Aktywność zawodowa kobiet scharakteryzowana zostanie w świetle literatury przedmiotu, a także badań empirycznych (własnych). Na końcu sformułowane zostały wnioski.

Słowa kluczowe: aktywność zawodowa, kobiety, rynek pracy

Abstract: The article, based on empirical research, aims at seeking the views of men (students) on professional activity of women in the labour market as well as on how they manage to combine their working careers with family life. Professional activity of women will be discussed in the context of specialist literature and author's empirical research. The article is finalised by conclusions.

Keywords: professional activity, women, labour market

Literatura przedmiotu

- Kłosińska, M. (2010). Wpływ aktywności zawodowej na poziom samooceny kobiet posiadających rodzinę. W: A. Rostowska, A. Peplińska (red.), *Psychospołeczne aspekty życia rodzinnego* (s. 243–252). Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Markocki, Z. (2008). Kobieta w życiu rodzinnym i społecznym. W: D. Ruszkiewicz, S. Cudak (red.), *Kobieta i jej wielopostaciowość we współczesnym świecie*. Kielce: Drukarnia KARAD.
- Matyjas, B. (2008), *Dzieciństwo w kryzysie. Etiologia zjawiska*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Smyła, J. (2012-2013). Kobieta na rynku pracy, *Nowe Horyzonty Edukacji*, nr 3.
- Sulik, M. (2010), *Kobiety w nauce. Podmiotowe i społeczno-kulturowe uwarunkowania*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Ślęczka, K. (1999), *Feminizm. Ideologie i koncepcje społeczne współczesnego feminizmu*. Katowice: Wydawnictwo Książnica.

Data przesłania artykułu do Redakcji: 13.07.2016 r.

Data akceptacji artykułu: 30.09.2016 r.